

DISPUTATIO METAPHYSICA
DE
PRINCIPIO
ET
PRINCIPIATO.

Quam
Deo omnium rerum principio secundante
&
**Amplissimâ & Specatissimâ Facul-
tate Philosophicâ Almâ in Salanâ suffragante**
Sub PRÆSIDIO

Excellentiss. atq. Amplissimi
**DN. M. JOHANNIS CHRISTO-
PHORI Hundeshagen /**
Logic. & Metaphys. Prof. Publ. Ordinarii.
Publico Eruditorum Examini subjicit
JOHANNES Engelfen /
STARGARDIA - POMERANUS.

Ad dies Octobr.

Horis solitis

In Auditorio Philosophicum
ANNO M DC LXVIII.

JENÆ, Typis BAUHOFERIANIS.

a. LVI. 10.

diss. A
10

A JEHOVA PRINCIPIUM

DEO TER OPTIMO TER
MAXIMO PRINCIPIO PRIN-
CIPIORUM

PARENTI COELESTI

ET

VVILHELMO

Engelfeni

Genitori terrefstri

Hocce specimen Academicum tanquam
primitias in signum filialis cultus
ach honoris dicat conse-
cratque

JOHANNES Engelfen.

I. N. 3.

Πρόλογος

Um omnis cognitio delectet habeatque
καλὸν καὶ οἶκον quoddam in se, cœu Musarum
(a) chorus eleganti συμφωνίᾳ hâc exprimit:
εἴ καλὸν φίλον ἔστι, καὶ δὲ καλὸν εί φίλον
ἔστι.

tum maxime, quæ μικρόκοσμον hominem in
considerationem producit, dignitate ac jucunditate reliquis e-
minet tantum,

(b.) Quantum lenta solent inter Viburna Cupressi.

Deliciæ sunt τὸ γνῶναι σπουδὴν post γνωστὸν. Et igitur nullo non tem-
pore sapientioribus commendatae. Omnia ceterarum sub-
stantiarum simulacrum & medium quoddam homo rectè voca-
tur μικρόκοσμος. Alterum (c) Angelum visibilis naturæ
spectatorem, intellectualis mysteriū (d) haud incommodè quo-
que appellabis. Vides enim in eo Dei non modo Angelorum-
que epitomen, sed & hujus aspectabilis mundi: hoc in corporis
strutura & compage; illud in Spiritu seu mente. Quasi
Creator omnipotens, ut singulare artis suæ specimen exhiberet,
tum infinitam illam suam naturam, tum immensam hanc mun-
danam exiguo spatiolo includere voluerit. (e) Humanum cor-
pus actionum usuumque varietate præcellens, & organorum,
copia & elegantia omnia genera animantium superans, mira-
bili quadam ratione quatuor (f) Elementa potest referre: venæ

A

tanquam

(a) apud Theogn. (b) Virg. eccl. i. (c) J. Martin. Metaph. lib. 2.
Exerc. II. Theor. 3. p. 554. (d) cum Nazianzeno in Orat. de Pasch.
pag. 669. citante eodem. (e) Brunon. Seidel. comment. Didascal.
de corpore animato in prefatione. (f) Muretus in Orat. IX. de
justit. Volumine I.

tanquam fluvii extre mas usque in partes diffunduntur: tot sunt
deum sensuum organa, quod sensibiles in mundo naturæ,
quicunque totius corporis structura melior esse non potuit, ut proti-
nus cum (g) Hermete aliisque proclamemus; Miraculum esse
hominem, quod non inferiora hæc modo Elementa, sed & cœ-
lum, & quæ in cœlo arte divina cœlata sunt, omnia longius
exuperet. Hinc si (b) πάντα Φύσις ἔχει ἡ Θεός; quantò ma-
gis quæ Deum aut ejus imaginem proprius, ut Anima nostra sua
origine divina, pertingant. Quæ quo (i) nobilior, eò plura
& admirabiliora potest efficere. Quare cum nihil anima in-
tellectiva dignius, nihil nobilius, imo ipsi Deo nihil similius,
relicta corporis consideratione, de Anima separata proxima,
post Angelos spirituali natura, jam agere institutum nostrum.
j beb t.

ONOMATOLOGIA.

§. i. Neminem fore arbitror, qui vitio nobis vertat, quod
in hac quoque materia prius Nomen attingamus, quam rem
ipsam, quoniam, ut ait Philosophus (k) μέλοι τας αἰλήλοις λόγως
καινωνίσῃ, δεῖ τη συνέντειαν ἀντων; quod ut fiat δεῖ τῶν ὀνομάτων
ἔκαστον εἴναι γνώριμον καὶ δηλῶν ἐν ή, καὶ μὴ πολλαὶ μόνον ᾧ ἐν,
καὶ τὰ λείποντα ὅμοιαν Φανερὸν ποιεῖν, εφ' ὃ Φέρει τύνομα. Pa-
riter à nominibus auspiciandum esse perdoctè suadet (l) Scaliger.
Quis enim est usus vocabulorum, nisi ut res intelligantur,
intelligantur autem quia ταῦτα Φωνὴ θεῖ τῶν ταῦτα τη ψυχῆ πα-
θητῶν σύμβολα, ut alibi Aristoteles (m) dijudicat. Vocabu-
lum itaque A NIM ἐξ juxta plerorumque sententiam ab ἀνε-
μῳ (n) ventus descendit; quia enim motus animæ est spirationi
similis, ideo & à venti spiratione similitudo non absurdè dedu-
citur. (o) Cassiodorus differens de animæ propria & genuina
signi-

(g) Philipp. Mornanus Nobilis Gallus de veritate Relig. Christian. c.
14.p. 200. (b) Aristot. lib. 7. Ethic. & lib. 1. part. animal. (i) Ari-
stot. lib 2. de gener. anim. c. 3. & Plutarchus in lib. φύσις παίδων ἀ-
γωγῆς. (k) lib. 2. Metaph. c. 5. (l.) Exercit. 359. sect. 1. (m) lib.
φύσις ἐρμην. c. 1. (n) Brückn. compend. Pneum. part. pr. c. 3. de ani-
ma separata pag. 37. Martin. in Lexic. Philol. sub ead. voce Alsted.
in Lex. Theol. (o) lib. 1. de Anim. c. 1.

significatione, quando dicit: *Anima hominis propriè dicitur Anima, non pecudum, quia illorum vita in sanguine tantum nescitur constituta*, hanc derivationis rationem addit in sequentibus: *Hec verò, quoniam immortalis est, anima rectè dicitur, quasi anima seu à sanguine longè discreta: quoniam & post mortem corporis constat perfectam esse substantiam ejus.* Isiodorus (p) tamen priorem mavult retinere originem, in quam & Græca, quā ψυχὴ διπλῶς τῆς ψύχεων à refrigerando, & hebr. lingva, (q) quā נֶשֶׁת Animam tantum, etiam humanam notans à Rad. נֶשֶׁת flavit & שְׁפָךְ cùm illo flatum seu halitum significat, conspirasse videntur, ut sic rectè ab expirando vox hæcce audiat.

§. 2. Explicata Nominis origine ad ὄμωνυμα faciamus accessum. Sumitur verò apud Latinos vox Animæ in sex dupli præcipue significatione. 1. pro amico charissimo, ut sæpius apud (r) Cic. *Vos mea & barissima anime, quām sepissimè ad me scribite.* 2. pro ipsa vitâ, quæ nobis cum bestiis communis, ut apud (s) Terentium: *Animam relinquam potius, quām illas deferam.* Item alibi: *Animam seni extingverem ipsi.* Quā in forma Laetantius emendatur à Nobilissimo (t) Barthio, quod tamen Buchnero non adeò vult placere, propterea quod Anima, uti ex dictis constat, ipsam designet vitam. Idem quoque græca lingua patitur, apud (u) Poëtam leges:

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεια δειλοῖστ βροτοῖσ.

3. Pro Spiritu seu anhelitu, quā ratione (u) Mantuanus de Elementis canens hâc voce usus est:

Ille canebat uti magnum per inane coacta
Semina, terrarumq; animaque marisque fuissene
Et liquidi simul ignis.

A - 2

Sic

(p) lib. II. Origin. (q) Buxtorf. in Lexic. Hebr. p. m. 942. cum Aben Esra in Eccles. 3, 2. § 7. 5. Alsted. in Lexic. Theol. c. 4. de hom. pag. 207. (r) in Epist. ad Fam. lib. 14. (s) Ter. Act. 3. sc. 2. v. 16. Adelph. Act. 3. sc. 5. v. 52. Plaut. Amph. Act. 1. Sc. 1. v. 85. Virg. Aeneid. VI. Cic. lib. VIII Famil. (t) Advers. lib. XLI. c. X. qui vid. in Fabr. Thes. p. m. 65. (u.) Hesiod. lib. 2. oper. § dier. v. 304. (u) Virgil. VI. Eccl. Ovid. lib. 8. Metam. § lib. 1. Fast. v. 423.

Sic (x) Horatius ventos animas Thracias vocat. 4. pro aëre. §. per Synechd. partis pro toto hominem denotat, cuius exemplum habes in hoc (z.)

namque
Plotius & Varius Sinuisse Virgiliusque
Occurrunt: anima, quales neque conditores
Terratulit, neque quis me sit devinctior alter?

Eodem modo loquitur S. Scriptura (α) πάντα ψυχὴ εἰγόμενα ὑποκατέσθι. 6.) tandem corporis animati alteram partem essentiale dicit, quo in (β) respectu hoc loco adhibetur. Sunt quidem præterea significations aliæ, sed minus principales, quas in lectione bonorum Auctorum & Lexicographorum obviam habemus.

§. 3. Variis etiam nominibus aliis gaudet anima, ut quando vocatur Intellectus seu νοητικὴ à prima & primaria sua facultata, quæ rātē hoc est mens dici solet. Quo loco & hoc notandum ψυχὴν νοητικὴν non raro (γ) & ab aliis Philosophis, & ab eorum Principe rātē absolute dici, hoc est mentem seu intellectum, parvo inter latinas voces discrimine, quo animam à mente discernunt, quod ea respiciat infera, nimirūm corpus & opera ejus, mens supera seil. intelligibilia; quin etiam sicut mens nunc pro toto, nunc pro parte accipitur, ita etiam intellectus, cuius utriusque in hoc eadem ratio videtur; ut testimonium habes (δ) in hoc: τοῦτο δὲ καὶ τῆς γεωργίκης δυνάμεως ἡδεπώ Φαινέται. αλλ' ἔοικε ψυχὴν γένετο επερνεῖναν καὶ τῷ μόνῳ σύδεχεται χωρίζεσθαι τὸ αἴδιον τῷ φιλοτῷ. Dicitur quoq; anima Rationalis, & absolute ratio; nec inconvenienter. 1. quia homo ita rationis compos est, ut eam sibi soli vendicet. 2. qui a beneficio rationis varia dona, capacitate disciplinarum, virtutum

(x) lib. 14. Od. XII. (z) Hor. lib. 1. Serm. Sat. 5. (α) Rom. 13. v. 1. & 2.

(β) B. Zeisold. in Anthropol. disput. 5. artic. 2. Punct. 2. §. 43.

(γ) vid. id. loc. §. 47. videatur ipse Picol. lib. de rerum definit. p. 49. quem citat B. Autor & Praeceptor noster. (δ) Arist. lib. 2. de Anim. c. 2. t. 21. & lib. 3. de Anim. c. 4. t. 7. lib. 2. de generat. anim. c. 3. lib. 1. de Anim. ext. 34. & 65.

559

tum tām intellectuālūm, quām mōrālūm, S. bonī & immortālitatis &c. nanciscitur. Et in hoc significatu variis in locis Ari-stot. hac voce usus deprehendit, quemadmodū id more suo, id est accuratissimē B. Doctor (ε) noster exponit. Præterea vocatur in Scholis Philosophicis forma immaterialis ; (ζ) quæ scil. à materia in esse, fieri & operari non dependet intrinsecè, ut ex opposito formarum materialium elucescit, quæ essentialiter & in esse & in operari dependent à materia, quæ distinctio nullū planè vult admittere medium frustra id defendente Ja-cob. Martini. In aliis animæ titulis (η) non erimus nimis ope-rosi, quos evolvendos in Philosophorum scriptis paſſim occur-rentes relinquimus, ut sunt ψυχὴ ἀγένητος, αὐτογένης ingenerabilis, Immista scil. corpore, aut aliquo corporeo, Inorganica. Porrò dictam animam quoque Genium seu Dæmonem cognoscimus ex scribtoribus aliis, sed in duplici significatu. Nam hoc nomen gerebat anima in corpore adhuc degens, cuius clarum præbet exemplum (θ) Apulejus dūm ait : *quodam significatu οὐ*
animus humanus etiam nunc in corpore situs, Dæmon nuncupatur. Hinc extitere nonnulli, qui Genios animas rationales inter-pretati sunt, ait (ι) Gyraldus. Quo sensu accipiendum illud (κ) M. Antonii Imperatoris : συζῆται θεοῖς οὐ συνεχῶς δεικνύειν τὴν ἐαυτὸν ψυχὴν ὅρεσκομένην μὴ τῆς δύπονεμορθῆς. Ποιεῖται τοιοῦτον βέλετον οὐ δάίμων, οὐ ἐκάστῳ περιστέτην καὶ οὐ δε-mόνα οὐζεῖς ἐδώκεν δύπονεμα ἐαυτῷ. Στρῶται οὐ εἰν, οὐ ἐκάστῳ γειτναὶ λόγοι. Id tamen non diffitemur, alibi eundem aperte (λ) à mente distingvere dicendo : οὐ γὰρ τὸν ἐαυτὸν νῦν καὶ δάίμονα καὶ τοῦργα τῆς τάτου ἀρετῆς περιελέμψης, περιγω-δίαις τοιεῖ, περιάλει. Secundò etiam Genius pro anima de-

A 3 functi

- (e) Excell. Dn. Zeifold. loco dicto d. Franc. Picolom. in lib. de hum-
mente. (f) Pl. Rev. & Excell. Dn. D. Petrus Mus. in instit. Metaph.
c. 22. §. 13. B. Stibalii instit. c. 19. (g) Vide Zabar. in lib. de mente
hum. c. 9. (h) lib. de Deo Socrat. adjunge Virg. lib. Aeneid. 9.
v. 184. & 185. (i) Syntag. 15. Hist. Deorum. (u) lib. 5. de seipso c. 9.
(λ) lib. 3. c. 6. de cuius opinione vide August. lib. 7. de C. D. c. 13.

functi & à corpore separata ponitur. Unde (μ) Servius Manes veretur interpretari Genios. Et quia Philosophorum veteres, (ν) præprimis Stoici mundum hunc animal esse, animaq; rationali præditum, existimabant, mundus ipse hac exprimi voce videtur, ut constat ex Poëtis:

— — Cælum ac terras camposque liqueentes,
Lucentemque globum Luna Titaniaque astra
Spiritus intus alit: totamque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Quam sententiam Veterum eleganter sic Manilius (ξ) exprimit:

— — — vivere mundum
Et rationis agi motu: cum spiritus unus
Per cunctas habite t partes, atque irriget orbem
Omnia per volans corpusque animale figuret.

Lubet de hoc placito Platonem (σ) ipsum audire:

Θέμις δὲ, γέτε νῦν, γέτε ἔστι τῷ άριστῳ δρᾶν ἄλλο, παλῆν τὸ κάλλιστον, λογισμὸν δὲ τὸν ἐνεργειαν σκηνὴν τὰν κατὰ. Φύσιν δρατῶν εἰδὲν αὐτόντων, τῷ νῦν ἔχοντι δὲ λόγον ὅλον ὅλος κάλλιστον, επειδαί πολὺ ἔργον Νῦν δὲ χωρὶς ψυχῆς, αἰδίνατον προσγενεθεῖται. Διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε, νῦν μὲν σὺ ψυχή, ψυχὴν δὲ σώματι συνιεῖσσι, τὸ πᾶν ξυνεκλαίνεται. ὅπως ὅπι κάλλιστον εἴη κατὰ Φύσιν ἀριστον. δέ τοι τὸν απαρχασμόν. Et concludit γέτως δὲ κατὰ λόγου τὸν εἰκότερον δὲ λέγειν τόνδε τὸν μόσμον ζῶον ἐμψυχον, ἐνεγκατεστητόν τε τῇ αἰληθείᾳ διὰ τὴν τῷ φεγγίῳ περίστασιν. Tandem vocatur (π) Anima separata, quæ ita dicitur ob suam independentiam ab solutè sine ullo ad corpus respectu. Quæ omnia, ut superius

(μ) Comm. in Virg. Aeneid. VI. v. 743. Apul. lib. de Deo Socr. (ν) Laertius in Zenone, Plato in Timæo. Plut. lib. de Fac. in orbe Lunæ Thol. ap. Plut. de Placit. Philosoph. lib. 1. c. 7. Seneca. lib. 1. Nat. quest. prefat. (ξ) Astronom. lib. 2. (σ) in Timæo. (π) J. Martin. in Exerc. Metaph. p. 547. B. Scheurl. Epit. Theol. Nat. diss. 3. de Anima separata.

superius dictum, ad meliorem præsentis nostræ Separatæ Animæ intelligentiam faciunt.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΑ.

I.

QVÆSTIO ē ē.

§. 4. Quod proverbii locum alioquin meretur, nullam scil. doctrinam tantis absurditatum nebulis fuisse involutam, quin suos quandoque habuerit patronos; illud hoc in loco patet clarissime. Nam licet nemo, nisi ἀρρωστία Αγροίας laborans, animæ πάθη negaverit, factum tamen id esse non negabitur. Dicæarchus (ρ) enim & Aristoxenus Animam nomen inane esse, nullam esse ejus naturam asseverabant. Haud minus falluntur vel insaniunt, qui nostram Animam mortalem esse prædicarunt (σ), cuius rei Autorem de pororum grege ducem ipsum, nempe Epicurum cum asseclis suis (τ) Plato dementes, mīnutos verò Tullius (v) appellant, quorum dicta (φ) Scriptura μινύλικῶς satis exprimit. Lucretius (χ) triginta amplius argumentis animi mortalitatem asserere conatur. Plinius (ψ) de brutorum optimè, de nostra pessimè meritus Anima etiam cum Sarcasmo in immortalitatis assertores invehitur. Galenus (ω) quoque dubius esse videtur, quia diversis in locis de Anima diversimode loquitur. Platonem alicubi perstringit, quod immortalitatis patrocinium suscepere: alibi (a) tamen non decipi eos, qui Animam immortalem dicant, clare pronunciat.

Nec

(ρ) Teste B Laetant. de opific. Deic. 16. Vid. J. Martin. Metaph. lib. 2. Exerc. 11. thes. 3. p. 555. (σ) uti refert Democr. ap. Plaut. Philos. c. 7. Augustin. lib. 6. confess. c. 16. (τ) Lib. 11. de Legalibus. (v) lib. de Senectute. (φ) Esa. 32. v. 13. 1. Cor. 15. v. 32. Sap. 21. v. 2. 3. (χ) lib. 3. qui est de natura rerum. Vid. Morneus de verit. Relig. p. 233. (ψ) lib. 7. Hist. Nat. c. 55. citante B. Scheurl. in Epit. Theol. Nat. disput. 3. §. 1. in qua verba consule Comm. Plin. Alph. Aqueum fol. 89. F. 1. (ω) lib. qui inscribitur quod animi mores corporis temperantiam seq. (a) in lib. de trem. & rigore.

Nec ab hoc errore fuis immunit sedet Papalis : (b) Johannes
enim XXII. & alii præclari viri cum eo pertinaciter asseruere,
vitam æternam non esse , nec aliam post hanc vitam , animam-
qne hominis cùm corpore mori & extingi ad instar brutorum.
Nonne hac ratione cùm Sadducæis in eodem ludo educati vide-
antur, quibus Animas hominum post mortem superstites mane-
re mera fuit fabula ? Testetur hic solertissimus jadaicarum An-
tiquitatum secretarius (c) his verbis : Σαδδυκαιοις ἡ τὰς ψυχὰς
εἰ λίγοι οὐναφίζει τοῖς σώμασι. Σαδδυκαῖοι ψυχῆς ἡ τὴν διε-
μονὴν εἰκὸν τὰς καθ' ἄδει ὑμερίας εἰκὸν ὑμάς αἴσιαποτελοῦσι. Falsa
moti hac hypothesi, ac si Moyses nullius retributionis propriæ,
sed prosperitatis corporalis tantum mentionem (d) fecerit. Di-
cam ulterius de Rhodio (e) scil. Stoicæ Sectæ Philosopho nobis-
li, mindes verò grato in hoc, quod Præceptorem suum Platonem
non secutus sit, qui Animam interencionis nunquam condem-
navit, sed in Gorgio potius eam à corpore sejunctam ad Rha-
damanti tribunal revocavit. Ipse quoque summus Aristot. ab
hac suspicione liber esse non potuit, scil. apud eos, (f) qui va-
ria ex ejus scriptis effodierunt loca, (g) quibus hunc errorem
manifestum reddere voluerunt. Ast satis purgatur ab hac ma-
cula æquè à veteribus, quam à recentioribus (b) Philosophis,

qui

(b) Concil. Constantin. Sess. 2. tom. 4 Vide B. Gerb. Confess. Catbol.
Tom. 1. lib. 1. part. 2. c. 2. (c) Flavian. Josepb. (d) Grocius lib. 2. de
verit. Christianæ Relig. quem sic laudat Sam. Pet. lib. 7. Miscell. c. 8.
(e) qui tres lib. de officio, teste Cic. lib. 3. de offic. (f) Justin. in sua
Parænesi. Gregor. Nyss. lib. de Aniu. Nazianz. in disp. contra Eu-
noni. Plut. lib. 4. de Plaut. Philos. c. 7. Pomponat. lib. de immort.
Animæ. Scheurl. loco cit. Vid. etiam quos citant conimbric. de
Anim. Separata. Disp. 1. Artic. 2. Et Franciscus Murcia de Lian. sup.
lib. 3. de Anima disp. 1. q. 1. (g) lib. 1. de Anim. text. 12. & text. 13.
subseq. lib. 3. de Anim. c. 8. text. 39. (b) Ammonio, Philopen: Sim-
plicio, Theophrast. Olympiodoro. Avicenna, quos refert Mi-
randulanus lib. 4. de Exam. Vanit. c. 9. Thom. contragentes c. 79.
Alberto Magno tract. 2. distinet. 18. quæst. 3. Francisco Murcia
dictis locis. Ruvio tractat. de Anim. separat. cap. 1. art. 2. Et Fran-
cisco Medico Uticensi lib. 1. de compisc. effectibus. Pereriolib.
6. de form. c. 19.

qui Animaë immortalitatem ejusque à corpore separationem, ex eo luculententer probarunt. Nec enim illa, quæ ab aliis in controversiam vocantur, absolute de Anima, sed ut corpori est unita, loquuntur.

§. 5. Fuerunt, qui animam cum corpore non quidem statim extingvi, sed ex corpore discedere; eandem tamen à corpore liberam ac solutam longo post tempore debilitari & tandem perire crediderunt; cum quibus Tullius (*i*) non immerito jocando sic ludit: *Stoici usuram vitæ nobis largiuntur tanquam cornicibus; diu mansuros ajunt animos, semper tamen pernegant.*

§. 6. Tandem nescio an ex fumo in ignem inciderint, an verò ex igne relapsi fumo inhæserint, qui μετεμψύχωσι introduxerunt, ex quorum sententiâ Homeri anima in pavonem, Orphei in cygnum, Agamemnonis in aquilam abiisse credebatur. De autore hujus somnii consule (*k*) B. Slevogt. Communiter Pythagoræ adscribitur, qui à Præceptore suo Pherecyde Syro de immortalitate animæ quidem doctus, quem verò in locum post abitum à corpore discedat, non percipiebat. Inde huic figmento animum appulit Zamolxis Pythagoræ famulus à Græcis (*l*) creditus Vossio (*m*) ex Juliano, (*n*) qui tamē hoc tantum habet, quod docuerit animas non interire, sed aliò migrare, scil. ut Herodotus explanat ις χωρὶς τὸν, ἵνα δὲ περιέλθεις ἐξεστὶ τῷ πάντῃ αἴγαρῳ) hoc figmentum Gethis communicasse videtur. Eodem Phariseos & Manichæos laborasse celebratissimus (*o*) B. Schleyvogtius probavit. Plato ex Pythagoræ traditione, si quid habet, hausit, quē verò (*p*) Philoponus ab improprietate salvat, ab eoque Plutarchus, (*q*) quod proprie sic senserit Plato, facit in hoc divortium. Præter Hiarchas, Brachmanes, Trismegistum,

B

Zoroa,

- (*i*) lib. 1. Tusc. vid. Philipp. Melanchthonem de an. pag. m. 168. (*k*) disput. Academ. theoret. 12. p. m. 837. bujus §. 16. & 17. (*l*) vid. Herodot. in Eutrop. lib. 2. c. 123. p. 137. edit. Francof. colleg. Conimbr. in lib. 2. de gen. & corrupt. c. 11. Mornæus c. 15. de ver. Relig. p. 232. cum multis aliis Pythagoram ab hoc errore liberat. (*m*) in Theol. gentil. c. lib. 1. part. 1. c. 10. sed falso. (*n*) Julian. in orat. (*o*) loc. sup. cit. §. 20. vid. Histor. Ecclesiast. Gorhan. lib. 2. c. 1. §. 9. (*p*). lib. 1. de Anim. text. 53. vid. etiam Strabo lib. 15. Geograph. p. 473. (*q*) lib. 1. de Placit. Philos. c. 20.

Zoroastrū aliosque, nec Gallos exclusos esse (r) Julius Cæsar dē
Druidibus testatur. De Germanis idem ex Appiano Vossius,
si recte modō conclusisset, probasse crederetur, at superioribas
seculis Basilidem Alexandrinum & Carpocratem idem recolle-
gisse delirium Hornius (s) enarrat. Ut vero hujus erroris ge-
nuinum prodamus Autorem, certi nihil est, nisi quod per (r)
conjecturam de Pythagora non à fide plane alienam dici pos-
sit, eum ut multa alia ab Ebræis & Chaldaëis, ita & hanc fabulam
hausisse-

S. 7. Quām horrendus & monstrofus hic error fit tām
ex libro Scripturæ, quām Naturæ demonstrandum esset; sed sa-
pientum suffragia forte hīc reponere sufficiet. Hermes, (u) dum
ex Elementis bruta producta dixit, de homine longè aliter pro-
nunciat, nempe: ἀπεκύντε Τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς αὐτῷ ἴσον, καὶ οὐχί-
δη ὡς ἴδιος πάπα. Zoroastri Hermete adhuc antiquioris fra-
gmenta, quorum pauca nunc supersunt in Magorum (x) oraculis,
qui in Chaldaëa doctrinæ ejus hæredes fuerunt, etiam de Animæ
immortalitate quasi resonant, ut ex hoc intelligimus: Ψυχὴ
ἡ μερόπων θεὸν αἴγαχε τῶς εἰς έαυλον σέδεν, Θυηλὸν ἔχεον, ὅλη
θεὸς μεμέθυσα. At quod sequitur, excellit quām maximè:
φιλέινας πυρεῖς νῦν ἐργον ἐπ' εὐτεβὲς, ρευστὸν καὶ σῶμα στε-
ώσεις. Pherecydes primus apud Græcos Scriptor in soluta Ora-
tione sententiæ ejusdem patronus erat. Et illud Poëtæ: Assyri-
um vulgo nascerur Amomum; quidam ita interpretantur, ac si
doctrina de immortalitate Animæ, quam ex Syria Assyriave
Pherecydes attulerat, toti orbi sit recepta. Hujus σύγχειρος
(z) Phocylides, terrenum inquit est corpus, sed

Ψυχὴ

(r) lib. 16. Bell. Gall. & ut tradit Appian. in Celt. (s) in Histor. Ec-
cles. Period. iii. Artic. ii. §. 3. pag. 23. it. p. 64. (t) qualem fecit
Sabellicus l. 5. Ennead. 2. (u) in Pæmand. cap. 10. & in Asclep.
citante Mornæo loc. alleg. Ænas Gaz. de immortal. an. (x) refe-
runt hæc oracula à Platonis ipsoq. Epistol. 2. & 11. legum Plato-
ne, præsertim Psello teste Mornæo loc. cit. (y) Virgilius in Ecloga
& Pollio dicta. v. 25. (z) in Sentent. à Jacobo Hertelio collectis
v. 110. v. 98. & 99.

Ψυχὴ δὲ αὐτῶν θεῖαν τὸν αὐτόρων ζῆν θεὸν παντὸς

It. λείψαν δοπικούμενων. ὅπιστω τοῦ θεοῦ πλέοντα.

Ψυχὴν γὰρ μίμησον ἀκήρειος ἐν Φθιμφοίσιν.

Et καὶ πάχα δὲ σκηνῶν εἰλπίζομεν εἰς Φάθον εἰλθεῖν
Quæ hujus causa sit sequenti dabitur versu:

πνεῦμα γάρ εἴτε θεῖον χρῆσις θυητῶν καὶ εἰκὼν.

Elegans quoque Sybillæ hac de re legitur versus: (a)

εἰκὼν εσ' αὐτόπτον εἰη λόγον ορθὸν ἔχασαι.

Quin ipsius Pythagoræ, quem tamen μεταψυχώσεως Autorem
probabiliter credimus, forsan ipsâ tandem veritate convici
judicentur hoc de negotio verba:

(b) Θάρος, inquit, θεῖον γίνοντο εἰς Βροτοῖσιν

Et post

“Ενίοχον γνώμην εὑστας κατέπερθεν αἴρειν,
τίνεικ' δοπιλεῖψας σῶμα εἰς αὐτόρερον εἰλέυθερον εἰλθεῖν
ἔπειτα αὐτοῖς θεοῖς αὐτοῖς θεοῖς αὐτοῖς θεοῖς.

Jamblichi discipulus & sectator Archytas, ut & Philolaus inspi-
ratam à Deo mentem profitentur, idque priscos docuisse The-
ologos & Prophetas. De Thalete, Anaxagora, Diogene ipso-
que Zenone (licet hic ab homine gigni animam putaverit) de-
nique de nullo antiquorum, nisi Democrito & Epicuro, atque
a quibus suum suxit venenum, Lucretio inter Latinos, quod a-
nimam non immortalem crediderint, dubitare licebit. Epī-
charmī (c) legitur illud: *Si anima bonus es, mors nocere tibi non
potest; vivet Spiritus tuus in cælo beatus.* Epicurus, qui cetero-
quin immortalitatem animæ planè neglexit, moriens tamen
memoriam suam suis celebrandam discipulis ex sero immorta-
litatis amore commendavit. Socratis præ nîmio immortalis-
tatis desiderio cicutæ (d) haustus ejus dignitatem commendat,
quem propterea Plato & Xenophon laudârunt. Hinc per-
petua temporum serie ad Platonem & Aristotelem reverti-
mur, quorum sententias de animæ perennitate ut repetamus
κρεμβὴ δίλις θύματος inhibet. Satis est loca Platonis nomina-

B 2

re

(a) Convenit cum vers. 100. Phocyl. (b) in aureis Carm. v. 63. v. 69.
segg. (c) Epicbarm. ap. Clement. (d) Plinius lib. XXV. c. 13.

re (d) & præcipuam' appellationem quā illam dicit ξυγένη γε
ac proinde ἀεργήν τα αἴσθατοις οὐκόνυμον apponere. Aristoteles (e) loca fere sunt infinita, quorum hīc saltem quādam ve-
stigia monstrabimus.

S. 8. Inter (f) latinos quid animæ duratione sanctius?
Ex quibus omnibus Senecæ locum non putamus prætereun-
dum. *Animus*, (dicit) si proprium ejus originem adspexeris, non ex
terreno & gravi concretus corpore, ex illo cœlesti spiritu descendit,
nec est ratio aliud, quām in corpus pars divini Spiritus mersa.
Hæc & quæ plura sunt Autorum reliquorum dicta satis evin-
cunt hanc sententiam non esse unius tantum diei, sed continua
sua serie memoriaque pervetusta meritò dignam, cui nulla con-
tradicat posteritas. Sin autem Deum, & mundum, & seipso
testes recusant, Diabolum saltem, cui in aliis auscultant, hīc
audire non pigeat. Consulenti enim Coraci Naxio de anima-
rum statu, respondit : (g)

Ἐχθρὸν εῖ τῆς ψυχῆς κατεγνῶντα δάκαν.

Polyti verò hunc in modum:

ψυχὴ μὲν μέχεται δεσμοῖς περὶ σῶμα κορεῖται,
Φθερτὰ νοῦσα πάθη θυητᾶς ἀληθόσιν εἶκε.
ἡνίκα δὲ ἀνάλυσιν βροτίων μετὰ σῶμα μαργαρίτα
Αἰεν δύνεται.

Cui, quia sub summi Dei potestate pariter atque reus inter tor-
menta veritatem profiteri cogitur, utut mendacii sit dux & au-
tor, maxima fides hīc tribuenda. Et quid verbis opus est, ipse
(b) Augustinus quasi de impietate triumphans, rectissime nunc
excla-

(d) Plato l. 5. de Legg. in Phædone in Politic. in Alcibid. l. 10. de
Rep. (e) Aristot. l. 2. de Animalibus l. 3. de Anim. l. 10. Ethnic.
quem in locum notetur Michaël Ephesius in Ethic. l. 2. Aristot.
lib. ult. de part. animal. lib. 11. Metaph. (f) Cic. l. 1. Tuscul. &
in Consol. it. de Nat. Deor. lib. 2. de Legib. l. 1. Somn. Scip.
Senec. ad Gallion. & Lucill. it. de brevitate vitæ in Quæst. & Tract.
de Consol. (g) Plutarchus de serâ Numinis vindictâ. Laetant.
lib. 7. cap. 13. (b) lib. XXI. de Civ. D. c. 6. lectuq[ue] dignus est Com-
mentarius ejus Cl. Ludov. Vives in b. l.

exclamare potest: *Quis jam idiota aut impius immortalitatem animi non credat.* Recentiorum Philosophorum videatur Plotinus, (i) Alexander Aphrodisæus atque Galenus, quorum disputationes de animæ perennitate miraberis. In summa, percurre ab ortu ad occasum, à Septentrionibus ad Austrum, non Turcas, Arabes, Persas (Alcoranum enim Animam à Deo inspirari ac proinde non perire dicit) sed, qui imprimis barbari, rudes, feri habentur, Anthrophagos &c. & hanc toto orbe fidem unanimi gentium omnium consensu receptam habebimus, ut recte vereque dixisse Senecam (k) collegeris, quod *consensu gentium immortales credit& sint animæ.* Propterea quoque Nasamones (l) Africæ populi ad defunctorum monumenta preces & sacrificia faciebant, ut divinô quasi honore animæ immortalis omnibus commendarent.

§. 9. Satis hæc dicta sunt de authorum consensu atque testimoniis; dabimus paucis nunc immortalitatem animæ probatum aliquot etiam Argumentis ex naturæ lumine petitis.

§. 10. I. Q. forma è potentia (m) materiæ non est educata, illa est immaterialis, & conseqv. interitus expers: Sed anima rationalis, non ut plantarum & brutorum animæ è potentia materiæ educitur, E. non materialis est, sed spiritualis, & omnis interitus expers.

§. 11. II. Q. habet à materia (n) operationem independentem, id habet etiam esse independens. A. Anima rationalis habet operationem intelligendi & volendi à corpore independentem. E. habebit etiam esse independens ab eodem corpore, potestque consequenter separata ab eo consistere, quod est animam esse immortalem. Minor confirmatur eō, quod intellectus non sit potentia aliqua organica, sicuti vel audiendi vel videndi, cuius actus per organica exercentur corpora.

B 3

§. 12.

(i) Plotin. lib. 1. Enn. 4. de essent. anim. & lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 18. 19. 20. 21. 22. 23. lib. 4. cap. 18. (k) Epist. 117. (l) vid. Herod. in Melpom. & Plin. de Augiliis. lib. 5. Hist. Nat. cap. 8. Melia lib. 1. c. 8. quod Vosfio viderur falsum. lib. 1. c. 11. in addit. Theol. Gentil. (m) B. Zeifold. in Antibropol. Disp. V. art. 3. punct. 1. id. in Cons. & Diff. diff. 4. & alibi passim. (n) idem ibid. punct. 2. conf. Aristot. lib. 2. de An. t. 21. l. 3. de An. c. 4. t. 6. 7.

§. 12. Ex hactenus datis de animæ immortalitate rationibus atque testimoniosis, ejus simul separata existentia probata videtur, quia, quod immortale atque post mortem superstes est, post mortem quoque in certo aliquo statu & gradu existere necessariò sequetur. Unde, quod reliquum & cardo rei nostræ est, sc. de statu animæ à corpore soluto in sequenti Definitionis capite commodissimè sumus acturi.

CAPUT II.

TI ÈS seu Definitio:

§. 1. Ad definitionem igitur nunc acceditus juxta monitum (o) Aristotelis: γνόνπες ἡ ὁπ ἐσὶ, πί θει γητθμδυ. Sit autem illa prius generalis à Philosopho (p) petita talis: ή ψυχή θει εὐπλέχεια ή πεώτη τη σῶμα! φυσικὸς δραστικὸς ζωὴς ἔχον! φυσικός διαμένει.

§. 2. Quæ definitio licet sua radiat luce, uno tamen vocabulo ἐντελεχείας multos offendit. Cicero (q) vertit continuam quandam & perennem motionem, deceptus literarum Antithesi, & pro & cognovit ἐνδελέχην ab ἐντελεχείς, quod continuum quid significat, (r) ut ἐντελεχής πόλεμος, continuum & non intermissum bellum. Nec est, quod Politianus (s) in defendendo hōc Tullii tantum sudet, nisi quod Vicomer, facilius eum redarguat. Hermolaus Barbarus barbarè quidem rectius tamen (t) perfecti habeam ab ἐντελεχείς perfectum & ἔχει habere interpretatus.

§. 3. Quod Actus verum Genus sit probatur h. m. Si potentiam significat δύναμις, τελελέχεια utique notabit actum. Prius est verum. E. & posterius. Ratio connexionis est, quia δύναμιν τελελέχεια ipse opponit Philosophus (u) inquiens: οὐδη τὸ μὲν ἐντελεχεία μόνον τὸ δύναμις: Quicquid est, est aut actu aut potentia.

(o) lib. 2. Analyt. cap. 1. Cic. lib. 1. de offic. (p) Arist. l. 2. de anim. text. 6. (q) lib. 1. Tusc. quest. (r) teste Plutarch. in Peric. (s) vid. Fachæ. tic. 8. Inst. Phys. c. 2. & B. Zeif. not. in l. b. doctiss. (t) Nobiliss. Posner. in Coll. Probl. sect. 4. Phys. Spec. q. 5. it. Coll. Disp. XII. §. 8. (u) Arist. l. 3. Phys. c. 1. t. 3.

§. 4.

§. 4. In specie verò Animām definimus (x) separatam, quod sit Substantia, immaterialis finita, à corpore, cuius actus & forma erat, per mortem sejuncta, ad idemq; naturalem propensionem habens, cum eōq; reduniri gestiens.

§. 5. Genus est Substantia immaterialis finita. Quod, ut verum sit, à posteriori cognoscimus, quia variis substata Anima accidentibus, eaque in se continet. At verò accidens non aliis substata accidentibus ea respiciendo vel sustentando, sed solius Substantiæ proprium est. Nec absolute Substantia dicitur, sed quæ immaterialis & finita est, qualis quoque Angelus Substantia dicitur in nostrâ disp. de Angelis. Et hoc ex Divisione Substantiæ facilius & clarius profluit, qua in finitam & infinitam dispescitur, quarum illa solius DEI est, hæc Angeli & Animæ hominis. Rationalis Angelus & rationalis Anima hinc per rō Infinitum, quō à DEO differunt, convenient, eōque inter se communi Prædicato gaudent. Uterque enim terminos Essentiæ suæ habet, quō non intelligimus eam finitatem; quæ secundum quantitatem est, & terminis quantitatis definitur, sed quæ nullos habet essentiæ suæ terminos. Animām proinde Spiritum esse finitæ essentiæ, nunc clarum est, quia unum tantum est Ens infinitum, sc. DEUS T. O. M.

§. 6. Formale Sep. Animæ his indicatur verbis: *A corpore per mortem sejuncta*. Geminum hic colliges Animæ nostræ statum; Coniunctum & Separatum; ille est homine vivo, hic defuncto. Sicut enim vita est in Animæ & Corporis coniunctione, sic mors in animæ à corpore separatione.

§. 7. Per hæc: *à corpore, cuius actus & forma erat, per mortem sejuncta*; Anima separata distinguitur (1) ab Angelis, qui nullius corporis formæ & actus sunt, (2) à se ipsa in statu coniuncto. Namir. quæ unita corpori erat, ut constitueret & pones ret hominem in specie sua, morte sejungitur à corpore, ut à munere informationis sit libera. Reliqua definit. verba ob facilitatem explicatione non indigent.

§. 8. De statu Separatæ Animæ tres potissimum Autorum sunt sententiæ. Prima violentum (y) defendit. Secunda

(x) est Def. B. Zeif. in disp. de an. sep. sect. 2. à quā non multum recedit Pl. Rev. & Exc. Du. D. Bechm. in Coll. Sp. Met. sect. 3. §. 9.

(y) Ferrariensis lib. 2, cont. gentes, c. 83, circa q. rationem

(z) Conimb. afferit eum præter (z) naturalem h. e. neque naturalem neque
disp. 2. dean. violetum, sed præter naturam animæ. Tertia, quæ optima est,
sep. art. 2. naturalem dicit.

Mend. disp. §. 9. Ad hujus sententia dilucitationem hi notentur ter-
18. de an. mini. 1. Quid sit *κατὰ φύσιν* seu *φύση*, quæ secundum Ari-
sep. sect. 4. stotelem (a) sunt Synonyma; scilicet quod ex principio naturali
Ruvio tract. fit, sicut v. g. *φύση* est, quod ignis sursum fertur, lapis autem
de an. sep. deorsum 2. πάρεργά *φύσιν*, præter & contra Naturam, quæ rebus
qv. 6. naturalibus vel ab externo accidunt, ita, ut earum naturæ tribui
(a) Posner. nequeant. Et sic contra naturam e. g. lapidi est, si sursum pro-
Coll. Probl. jicitur, & contra naturam aquæ, si calorem suscipit. 3. ὑπὲρ τῆς
sect. 2. Phys. *φύσεως*, quorum causa non est natura, vel agens aliquod natu-
Gen. quest. rale, sed quid superius eo, sc. ut communiter dici solet, vel Deus
8. 9. sqq. vel Angelus. Sicuti Solis statio & tenebræ morte Salvatoris
(b) Major. super universam terram non inter naturalia, sed supernaturalia
est Arist. l. 3. referuntur.

Etb. ad Nic. §. 10. His præmissis dicimus 1. statum animæ separ. non
Conimbric. esse violentum ei. Prob. (b) Q. non per vim extrinsecè illatam,
Arg. l. sup. nec per resistantiam alicui competit, id nequit dicas violentum.
alleg. & A-A. status Animæ separatus ita non competit, E. Minor si Animæ
rist. l. 2. de naturâ est immortalis, ut probavimus, & in corpore non perpe-
Gen. & cor. tuò habitat, natura ejus utrumque complectetur statum, ut qui-
ult. it. l. 2. de libet ei sit adæquatus.

cœl. c. 3. t. 18. §. 11. Status Animæ Separ. nec 2. supernaturalis nec præter-
(c) vid. not. naturalis est. Prob. Ad cuius status conservationem non requi-
term 3. §. ritur Specialis (c) DEI consursus, nec causa externa (d) aliunde
antec. (d) accidens, ille nec supernaturalis, nec præternaturalis dici potest.
not. term. 2. Atqui ad statum Animæ nostræ separatae hæc non requiruntur.

Neg. Conim. E. Minoris lux radiat ex cap. præced. quô Animam Rationalem
disp 2. art. 2. natura immortalem esse demonstravimus, unde nec dependet à
Hen. Quod causa quadam externa, nec opus habet concursu Dei speciali, sic-
lib. 7. qv. 13. que status ille nec supernaturalis, nec præternaturalis esse potest.

Ferrar. l. 2. §. 12. Igitur hic status erit ei Naturalis. Hoc ex superi-
contr. gent. oribus fluit. Cum enim nec violentus, nec super, nec præter-
c. 83. Scheib. naturalis sit, vi comprobatae divisionis Philosophorum, neces-
l. 2. Met. c. 5. sariò naturalis manebit. (e) Reliqua in seqq.

tit. 3. art. 2. 3 (e) Plura ap. Ruv. tr. de An. sep. quest. 6. p. 534. Mendoza, Disp. 5.

p. 280.

Eximio atq; Politissimo

DN. JOHANNI Engelfen/

Phil. & SS. Theol.

Cultori Strenuo

Domino Fautori & Amico
honorando

cum
Publicam Disputationem

D E

PRINCIPIO ET PRINCIPIATO
ventilaret

τὸ ω

acclamat

M. JOHANNES CHRIST. Hundeshagen/

Logic. & Metaphys. Prof. Publ.

Adsit Principium fova Tibi, Principiatum
Filius atque regat munera dans Sophiae

P RÆEXIMIO

Non sfernendꝝ literaturꝝ lima perpolito, ac splen-
didissimis Virtutum ornamenti exculto

VIRO JUVENI

DN. JOHANNI Engelfen/

SS. Theol. & Philos. Cultori felici atque strenuo,

Fautori & Amico suo honoratisimo

Εὖ χαιρειν καὶ ἐυπράτειν ..

Tοῦ οὐ τος Φαῦλον κόσμος, ἡνα πᾶσι βροτοῖσι
Αρχέων ψυχὴ ἡ ἀιματο ρεύ κραδία.

Tην Σοφίαν λαμπρὰν τοῦς νῦν ζητήσιν ὀλίγοις.
Ἄλλα πότες σφράξει ταλαιπώι εχθρον αἰεί::

AVG

Αὐτὸς ποθεῖς μὴ εἴησ φαῦλον, φίλε Συγρινώπη
Φίλταπε, ἀλλ' ἀγαπᾶς τὸν αρετὸν σοφίαν.
Οὐν εἰς τὴν καθίδραν τοῦ Φημος ἵνα αἰαβάτων
Ρηπός καὶ Φρονίμος δῶρα θυμῷ Φανεροῖς.
Δοξάζων διὰ τὸ τοῦ ἐγώ σπεύδειν σὺ ἀέριν,
Εὐζέν καὶ ἐν δρόσῃ ἔχομαι εἰς κεφάδια.
Κύειος ὑψίστος πρεσβύτερος σὺ περάγματα πάντα
Πάντοπε ἐυλογέη, ὡς χρίον ἡκμακέπω.

Vexat amor multos, blandæque cupidinis arcus,
Proh dolor! Haud raro saucia corda trahit,
Virginis ut malint roseis incumbere labris,
Quam libare probè Palladis ora sacra.
Hostu non sequeris, mi Engelfen! Fautor amande,
Sed potius SOPHIAE oscula blanda locas.
Hinc etiam calido SOPHIAE inflammatus amore
Cum plausu scandis pulpita docta Sophum.
Rite facis; plausum votumq; amor ipse meretur,
Famaq; propterea laudis avara tuæ.
Quare egomet pariter fundo ex penetralibus imis
Cordis vota, tibi, cuncta beata precor.
Supremus Dominus clementer rore suävi
Gratiæ inexhaustæ, te riget atq; beet.
Tu verò SOPHIAE semper maneas in amore;
Tempora mox cinget rubra Tiara. Vale.

Φιλίας ἔνεκα καλάμῳ πτερέοντα
εὔρ.

Ἐκ τῆς παραχρήματος

M. FRIDERICUS MADEWISIUS,
Arnsvald. March. SS. Theol. Stud.

¤? (o) ? ¤

Coll. diss. A. 56, fasc. 10